

L'APRENTATGE DE LA LLENGUA A TRAVÉS DE LA CANÇÓ

Núria Garriga i Pujol

LLICÈNCIA D'ESTUDI 2008/09

MODALITAT B

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Títol

L'aprenentatge de la llengua a través de la cançó

Autora

Núria Garriga i Pujol

Supervisió

Poire Vallvé

Especialitat

Llengua i literatura catalanes/ educació emocional

Modalitat

B2: de l'1 de febrer al 30 de juny de 2009

Curs escolar

2008/2009

agraïments

A la Pilar Casals i Bonsoms, pel suport i per l'arxiu musical.

A la Caterina Hernández Nubiola, pel suport i per les consultes lingüístiques.

Al Poire Vallvé i Cordero, per l'assessorament i la supervisió musical.

A una colla de professionals de l'ensenyament -d'escoles i instituts- vinculats a les aules d'acollida, que m'han obert les seves aules per entrar-hi a fer els modelatges; així he pogut observar, experimentar i adequar els materials que us presento.

A en Saroj.

A tots aquells professionals de l'educació que fan que l'aprenentatge de la llengua sigui una oportunitat de créixer com a persones.

Índex

1. Presentació	p. 2
1.1 Consideracions prèvies	p. 2
1.2 La llengua com a eix d'aprenentatge	p. 3
2. Organització dels materials	p. 5
3. Propostes metodològiques	p. 6
3.1 Pauta de treball	p. 6
4. El treball per competències	p. 7
5. Objectius concrets del projecte docent	p. 8
6. Aplicacions del projecte docent	p. 9
6.1 Contextos d'aplicació.	P. 9
7. Modelatge a l'aula d'acollida	p. 11
8. Propostes didàctiques: cos del treball	p. 12
8.1 Nivell Inicial/ Nivell Bàsic	p. 12
8.2 Nivell Llindar/ Nivell Avançat	p. 42
8.3 Multinivell	p. 62
9. Fonts documentals	p. 70
9.1 Bibliografia general.	p. 70
9.2 Bibliografia específica musical, partitures.	p. 72
9.3 Discografia, CD.	p. 73
9.4 Pàgines web.	p. 74
Annex 1. Llistat alfabètic de cançons.	p. 75
Annex 2. Llistat, recursos i continguts lingüístics, musicals.../ cançons.	p. 76

1. Presentació

1.1 Consideracions Prèvies

Des que em dedico a l'ensenyament de la llengua catalana he anat reflexionant sobre la llengua i el seu estudi.

Si bé els primers anys, el que més m'interessava era l'aprenentatge de la llengua escrita, els models literaris i la correcció lingüística, ara, el meu enfoc és més ampli. M'interessa l'ús social de la llengua, el procés d'adquisició d'una primera llengua, l'adquisició de segones llengües; la importància de la llengua oral en l'aprenentatge de segones llengües, així com, l'aprenentatge d'aquesta llengua oral aplicada en un context oral necessari, pautat però també espontani.

Durant els darrers anys, Catalunya ha estat país d'arribada i país d'acollida d'una gran onada migratòria que ha vist Europa, en general, i Catalunya, en particular, com una terra que els oferia una alternativa de feina i un probable progrés econòmic i social.

Aquests últims anys, l'anomenada crisi econòmica ha desdibuixat aquest horitzó però el cert és que la població en general i els nostres estudiants en particular són el mirall dels canvis sobtats d'aquestes darreres dècades.

1.2 La llengua com a eix d'aprenentatge

Aquest treball vol posar l'accent en la importància de l'aprenentatge de la llengua en tant que principal instrument de comunicació humana.

Si ens situem en aquest punt de partida, potser podrem donar-li la importància que es mereix. M'explico, si la llengua és la principal eina de comunicació humana, com a docents hem de procurar que la llengua pugui excel·lir en la seva capacitat de llengua natural, tal com la descriu el pare de la lingüística generativa, Noam Chomsky; i al seu torn, pugui ser ambiciosa en la seva gran varietat i riquesa de matisos que permet el seu potencial lèxic, fonètic, fonològic, sintàctic,...

El Departament d'Educació, en aquest moment, té activat un dispositiu molt important que facilita i humanitza el procés d'arribada i d'adaptació de l'alumnat nouvingut. És el que anomenem Aula d'acollida.

En aquest sentit, aquest projecte parteix de la premissa del professor Noam Chomsky, segons la qual *la llengua s'aprèn parlant*. I és en aquest sentit que, en aquesta proposta didàctica, presento una metodologia que ha de servir de suport en l'aprenentatge d'una segona llengua, la llengua del país d'arribada.

Bàsicament, centrada en una exemplificació metodològica i de materials que han de ser fàcils i útils a les Aules d'acollida, però que forçosament també poden ser extrapolables a d'altres àmbits com l'aula ordinària.

Utilitzem la cançó perquè és un instrument facilitador de l'aprenentatge.

D'aquesta manera, creem una atmosfera lúdica dins un marc docent i curricular, amb l'objectiu d'estimular l'aprenentatge de la llengua a través d'un estímul emocional: la cançó.

De tota manera, a l'avançada, vull puntualitzar que en cap moment aquesta proposta didàctica té la voluntat d'aprofundir en l'aprenentatge i l'emoció des d'un punt de vista teoricodescriptiu de la psicopedagogia. Tots aquests elements hi són implícits.

És ben bé així, la meua proposta didàctica es centra en l'aprenentatge de la llengua en l'ampli sentit del terme; per tant, tota proposta es justifica des de la seva base lingüística. El que presento és una metodologia, una eina complementària, que vol contribuir a presentar noves maneres de treballar la llengua a l'aula –sigui ordinària o d'acollida–.

Si bé no m'endinso en com influeix l'emoció, o les emocions, en el nostre aprenentatge i en els aprenentatges dels nostres alumnes, sí que considero l'emoció una premissa que no podem menystenir. Parteixo de l'emoció, i parteixo també de veure el procés d'aprenentatge, com un procés global que interrelaciona disciplines diverses i alhora complementàries.

Podem parlar, per tant, d'un projecte docent innovador i interdisciplinari. És per això que en les propostes concretes dels materials, hi veurem intervenir: la llengua, però també les matemàtiques, la biologia, les ciències socials, la filosofia, ...

Al darrere d'un treball d'una cançó, més enllà de les propostes de llengua, podem treballar i en podem extreure una manera de veure el món, uns costums, i fins potser, tot un imaginari col·lectiu.

2. Organització dels materials

La proposta metodològica l'organitzem, a partir del nivell de competència lingüística dels nostres alumnes.

Les cançons que hem triat, les classifiquem a partir de quatre nivells de llengua, seguint les directrius del Marc europeu comú de referència per a ensenyar i a aprendre llengües (MECR).

Nivell de llengua	Nivell de llengua (MECR)
Inicial	A1
Bàsic	A2
Llindar	B1
Avançat	B2

3. Propostes metodològiques

La proposta metodològica i de materials ha de servir per a les aules d'acollida de primària i secundària. Tot i que aquest vol ser el punt de partida, també es pot utilitzar a l'aula ordinària, sobretot en aquells contextos sociolingüístics on la llengua catalana no és la llengua 1 i, per tant, els nostres estudiants van més coixos en la utilització fluïda de la nostra llengua oral i escrita.

El treball s'ha fet a partir d'una primera selecció d'un centenar de cançons i ha continuat amb una segona selecció d'una seixantena. Finalment, la proposta didàctica recull una dotzena i mitja de cançons.

Aquesta selecció d'una dotzena i mitja de cançons, la presentem agrupades en dos nivells de dificultat:

- Inicial/ Bàsic
- Llindar/ Avançat

Com a proposta final, hem inclòs **una cantata** com a peça musical que ens permet treballar, paral·lelament, diferents nivells de llengua: Inicial/ Bàsic/ Llindar/ Avançat.

Hem elaborat un quadre de totes les cançons –annex 1-, amb diferents camps: títol, categoria, nivell de llengua, font documental i suport musical, si n'hi ha.

3.1 Pauta de treball

Cada proposta didàctica inclou la lletra de la cançó, la font documental i el treball didàctic que proposem: bàsicament lingüístic i musical.

Cal dir que, tota proposta didàctica és oberta i orientativa.

A més, també hi podem trobar enllaços sonors, si s'han trobat, o altres enllaços a pàgines web relacionades amb la cançó.

La pauta indica, també, el nivell de competència lingüística i, sovint, algun comentari en forma de nota, al final.

4. El treball per competències

Tot i que no hi entrarem a fons, cal dir que en aquesta proposta de treball hem tingut en compte les competències bàsiques.

- competència comunicativa
- competència artística i cultural
- tractament de la informació i competència digital
- competència matemàtica
- competència d'aprendre a aprendre
- competència d'autonomia i iniciativa personal
- competències específiques centrades en conviure i habitar el món
- competència social i ciutadana
- ...

Cito textualment el que diu l'Annex 1 del Decret 143/2007 de *Competències bàsiques al Currículum de l'educació secundària obligatòria (ESO)*:

El desenvolupament competencial implica la capacitat d'utilitzar els coneixements i habilitats, de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers, cosa que implica la comprensió, la reflexió i el discerniment tenint en compte la dimensió social de cada situació.

Per avançar en l'assoliment de les competències bàsiques és fonamental emmarcar els processos d'ensenyament i d'aprenentatge entorn als quatre eixos següents:

- *Aprendre a ser i actuar de manera autònoma.*
- *Aprendre a pensar i comunicar.*
- *Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.*
- *Aprendre a conviure i habitar el món.*

Des del meu parer, no podem perdre de vista que, estem formant nois i noies que viuen en democràcia: són lliures; tanmateix han de tenir i obtenir una formació que els faci capaços de desenvolupar-se amb autonomia, amb ètica i amb responsabilitat.

5. Objectius concrets del projecte docent

L'objectiu d'aquest treball és doble. En el sentit que la proposta metodològica i de materials pot servir per: les Aules d'acollida de primària i de secundària, però, també, per les aules ordinàries –en contextos sociolingüístics on, en general, la llengua catalana no és la llengua 1 (L1).

El punt de partida d'aquest material és el d'utilitzar l'emoció per tal d'accelerar el procés d'aprenentatge d'una nova llengua. I no només accelerar el procés, sinó fer que aquest procés sigui molt més vivencial i, per tant, més significatiu.

La cançó, en tant que excusa estimuladora de l'aprenentatge de la llengua.

Tot i que pugui semblar molt obert, no ho ha de ser tant perquè la cançó també té implícites les seves pautes i són, molt clares.

Aprenentatge de la llengua oral aplicada a un context oral necessari –per això parlem de cançó–, pautat però també espontani. I ara, remarco pautat i espontani, termes que en aquesta proposta coexisteixen i es retroalimenten.

El que m'agradaria és que aquest material pogués anar estimulant la llengua oral de manera progressiva: primer mots, després segments de frase, frases i petits discursos. Tot plegat, és clar, des de la bona conducció del professor o de la professora.

Sovint, doncs, la mateixa cançó ens podrà servir per nois i noies que, tot i no tenir la mateixa edat i, per tant, estar situats en moments madurats molt diferents entre ells, comparteixen un denominador comú: estan al mateix nivell de descoberta i coneixement d'una segona llengua (L2); utilitzo aquest terme des d'un punt de vista científic, tot i que en algun parlant concret pugui resultar simplificador.

L'accent de la recerca l'he posat, no tant, en l'abundància de materials sinó en la tria, en l'organització, i en l'adequació a la cultura i les tradicions del nostre país.

Sí, aquest treball es cenyeix en cançons nostres o que ja han adquirit la categoria de nostres, tot i que tinguin l'origen en una altra cultura.

El principal objectiu d'aquesta proposta didàctica és el de poder oferir un material adient per treballar la llengua catalana a través de la cançó a l'aula d'acollida i, si cal, a l'aula ordinària.

6. Aplicacions del projecte docent

6.1 Contextos d'aplicació.

El meu plantejament és, oferir un material útil per a diversos contextos d'aula.

primària	Aula acollida
	Aula ordinària
secundària	Aula acollida
	Aula ordinària

Una metodologia que neix amb la pretensió de ser un material complementari. Tanmateix cada professora, cada professor pot modular si l'utilitza més o l'utilitza menys i quin rendiment en treu.

Constatem que la cançó té un gran potencial en tant que desvetlladora d'emocions. Emocions que ens cal aprofitar en el primer moment d'arribada d'aquests nens i nenes, nois i noies que tenim a les Aules d'acollida d'arreu del territori.

El nostre sociolingüista Sebastià Serrano ens diu que la proporció de la capacitat intel·lectual i la voluntat que intervé en l'aprenentatge d'una llengua és:

- un 30% capacitat intel·lectual
- un 70% aspectes emocionals

Per tant, si ensenyem llengua a través de l'emoció se'ns obrirà un camp fins ara no prou explorat. Cal establir ponts que han d'anar des de l'atmosfera lúdica, l'emoció, fins al marc docent i curricular.

Ja ens ho va dir a *Indagacions i propostes* el gran savi Joan Fuster: *No sols la riquesa de pensament d'una persona, sinó també la seva complexitat de*

matisos sentimentals, depenen del lèxic que domini i dels seus recursos sintàctics. Pensem i sentim en la mesura que ens ho permet la nostra llengua.

Quina responsabilitat que compartim famílies i ensenyants quan ens posem a ensenyar llengua! Posem l'accent en l'ús, posem l'accent en l'aprenentatge significatiu, posem l'accent en la participació a l'aula, posem l'accent en els grups cooperatius i; també, en els grups interactius, ...

Ensenyem la llengua, també, a través de textos que arribin als nostres nois i noies i que no els deixin indiferents. Ensenyem-los els mecanismes i fem-los descobrir els jocs lingüístics que amaguen els textos de les nostres cançons.

7. Modelatge a l'aula d'acollida

Amb la voluntat d'observar, experimentar i adequar els materials d'aquest treball, aquest curs 08/09 he començat a aplicar aquesta metodologia en cinc Aules d'acollida (AA) de diversos centres del Baix Llobregat, i la resposta dels nois i de les noies ha estat, francament, molt positiva i molt estimulant.

Aquesta experiència l'hem fet sempre amb la presència del professor o la professora de l'Aula d'acollida, amb la intenció que aquesta pràctica servís de model; un modelatge de les diverses activitats i metodologies que podem aplicar a l'aula, en general, i a l'aula d'acollida, en particular.

Quan em presento als alumnes, els dic que sóc professora de llengua; els pregunto si els agrada cantar i quan començo a cantar es queden una mica parats, però la sorpresa només dura uns quants segons. Jo continuo, amb actitud serena i convincent i ells em segueixen.

La transversalitat que destil·la aquesta proposta docent, al meu parer, és un dels seus punts forts i, al seu torn, un dels seus atractius més interessants.

8. Propostes didàctiques: cos del treball

8.1 Nivell Inicial/ Nivell Bàsic

- A, el mestre em va pegar p.13
- Ara ve Nadal p.15
- Bingo p. 17
- Cargol treu banya p.19
- El dimoni escuat p. 21
- Marieta cistellera p. 24
- El noi de la mare p. 27
- Plou i fa sol p. 29
- El rabadà p. 32
- Tres, sis, nou p. 35
- Tres i tres p. 38
- 1, 2, 3, 4 p. 40

A, EL MESTRE EM VA PEGAR (7)

A, el mestre em va pegar;

E, jo no sé per què;

I, jo no vaig venir;

O, jo no estava bo,

(parlat i sense ritme fix:)

U, el burro ets tu!

(EP)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la vers per vers. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem l'articulació dels sons. Creant un ambient atent però relaxat.

- Repetim dues o tres vegades cada vers i després la cantem junts. Anem afegint versos seguint el mateix procediment. Quan l'hem après, reprenem la cançó des de l'inici, i així successivament fins arribar a la lletra U.

- Fem tota la cançó i la repetim fins que soni bé.

3 Els fem fixar en les **rimes**.

4 Entre tots, escrivim la cançó a la pissarra.

5 Ens entretenim a explicar la correspondència entre **vocals** i **sons vocàlics**.

5 vocals	A	7 sons vocàlics en posició tònica	A
	E		È É
	I		I
	O		Ò Ó
	U		U

- Escrivim les correspondències a la pissarra. Entre tots busquem mots que acabïn amb cadascun dels 7 sons. Els repetim oralment unes quantes vegades i, si el nivell de l'alumnat ho permet, els escrivim, ordenadament, a la pissarra.

6 Escrivim una lletra alternativa a la cançó.

- Primer, oralment, entre tots.
- Quan ja la tenim, l'anem escrivint a la pissarra seguint el mateix procediment.
- Quan hem acabat la A, l'escrivim a la pissarra; inventem oralment, entre tots la E, quan la tenim, l'escrivim a la pissarra,...
- Podem partir d'un exemple o bé començar directament.

p.e.

A, el mestre em va ajudar;
 E, jo ja sé el perquè;
 I, ell estava per mi;
 O, aprenia a ser bo;
 U, això és estar per tu.

7 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL/ BÀSIC

Nota 1: Si cal, comentem com ha canviat l'actitud dels mestres a través del temps. Reflexionem si a tots els països és igual. Si surt, provoquem una mica de debat a partir de les vivències dels nostres alumnes i els contrastos entre els seus orígens i cultures. Evitem emetre judicis gaire categòrics que podrien provocar malentesos entre ells. Intentem informar, explicar i reflexionar sense caure en cap parany. Propiciem el respecte i l'esperit crític.

Nota 2:

Variant de la U (també cantat:)

U, la culpa la tens tu!

ARA VE NADAL

Ara ve Nadal
matarem el gall
i a la tieta Pepa
n'hi darem un tall.

Ara ve Nadal
matarem el porc
i a la tieta Pepa
n'hi darem un tros.

Font: Violet Sant Pau (1981)

Treball

1 Activitat prèvia: introduïm la cançó explicant que és una cançó molt popular entre la mainada i que s'acostuma a cantar quan s'acosten les festes de Nadal.

2 Ensenyem la cançó.

- Primer, la cantem una vegada tota sencera perquè la classe l'escolti.
- Després, els ensenyem la primera estrofa. La cantem unes quantes vegades; un cop l'han apres, els ensenyem la segona estrofa. La cantem unes quantes vegades.

3 Quan la saben bé, afegim la primera i la segona estrofa i cantem tota la cançó, un parell de cops.

4 Treballem **el lèxic dels animals del corral**, de les cases de pagès, ... a partir dels mots el GALL i el PORC.

- Fem una llista.

p.e. la gallina, el conill, l'ànec, l'oca, la vaca, la cabra, el gat, el gos,...

- El professor o la professora subratlla els mots GALL i PORC del text i, després, pregunta als alumnes si en saben algun més.
- Com a material de suport, convé que, a l'aula, la docent tingui a mà làmines, contes i dibuixos on es pugui veure clar aquestes bèsties.

5 Segons la situació i la maduresa de l'alumnat, ens podem entretenir a comentar **els sons que fa cada animal** –que els reproduïm en **onomatopeies**– i els verbs que s'hi refereixen.

p.e. el gos borda i fa bub-bub; el gat miola i fa mèu; el gall canta i fa quiquiriquic; la gallina cloqueja i fa cloc-cloc; el tord crida i fa txac, txac.

6 Treballem **les onomatopeies** a través d'exemples.

7 Proposem fer petits canvis per tal de generar noves estrofes.

p.e.

Ara ve Nadal
matarem conill
i a la tieta Pepa
n'hi darem un fill.

Ara ve Nadal
matarem pollastre
i a la tieta Pepa
li darem un astre.

Ara ve Nadal
matarem un ànec
i a la tieta Pepa
li darem el mànec.

8 Per acabar l'activitat, els donem la cançó fotocopiada; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla. La tornem a cantar.

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL

Nota1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies, prescindeixes i reconduïxes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: Hi ha una variant més formal que, a l'últim vers, diu

“li'n darem un tall” i “li'n darem un tros”, en comptes de:

n'hi darem un tall i n'hi darem un tros.

BINGO

Un bon pagès tenia un gos
i Bingo era el seu nom.

Un bon pagès tenia un gos
i Bingo era el seu nom.

B – I – N – G – O

B – I – N – G – O

B – I – N – G – O

I Bingo era el seu nom.

Xesco Boix

(Pete Seeger)

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la per fragments.

- Els fem fixar que la repetició dels dos primers versos no sona igual: la lletra és igual, però la música és diferent.

3 Demanem un voluntari o una voluntària perquè surti a la pissarra a escriure el nom del gos.

4 Entre tots, mirem d'escriure la cançó a la pissarra.

5 **Lèxic:** PAGÈS, GOS.

6 **Fonètica:** /g/ de PAGÈS, /ɛ/ -e oberta- de PAGÈS i /o/ -o oberta- de NOM.

- Cada alumne/a diu una paraula que contingui el fonema /g/. El repetim en veu alta (primer la professora, després tots junts). Així que van sortint, anem escrivint les paraules a la pissarra.

Fem el mateix amb el fonema , /ɛ/ de PAGÈS.

Fem el mateix amb el fonema /o/ de NOM.

7 Introduïm la **regla ortogràfica** g davant e, i; j davant a, o, u.

- L'expliquem a partir dels exemples

p.e. taronja/taronges
mitja/mitges
Girona, ...

8 Tornem a cantar la cançó tots junts, acompanyats d'una mica de ritme.

p.e. Picant amb els nusos dels dits, tancats, sobre la taula.

- Si volem suport musical, podem anar als enllaços:

<http://www.xescoboix.cat/canco.php?nId=791169979>

<http://www.xescoboix.cat/documents/1346004448.pdf>

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL

Nota 1: Val la pena fer una breu referència al músic i cantant: Xesco Boix.

<http://www.xescoboix.cat/documents/1346004448.pdf>

CARGOL TREU BANYA

Cargol treu banya,
puja a la muntanya;
cargol treu vi
puja al muntanyí.

Cargol treu banya,
puja a la muntanya;
cargol bover,
jo també vindré.

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la per **rodolins**, acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Cada estrofa està formada per dos rodolins consecutius.

- Quan hem après la primera estrofa passem a la segona.
- Aprenem la cançó per estrofes i finalment les ajuntem.
- Fem tota la cançó i la repetim fins que soni bé.

3 Entre tots, escrivim la cançó a la pissarra.

4 Ens entretenim a llegir-la a poc a poc per treballar la importància de **l'articulació del text**.

5 Treballem **el lèxic** per tal d'entendre bé el significat de la cançó. Si cal, ens esplaiem gestualment.

6 Treballem **la rima**: assagem nous rodolins.

p.e.

Cargol treu banya,
puja a la muntanya;
cargol tortuga,
mira que poruga.

7 A partir de la NY de BANYA, MUNTANYA, MUNTANYÍ, comentem vagament la noció de **dígraf**: un únic so representat per dues grafies.

- Ampliem la llista amb altres mots.

p. e. castanya, Catalunya, penya (de futbol),...

- Després, al costat, entre tots busquem un o dos exemples per cadascun.

p.e. SS expressió, RR carreró,...

8 Si el nivell de llengua i la maduresa de l'alumnat ho permet, enumerem els **dígrafs** que tenim en llengua catalana i posem algun exemple:

NY	BANYA	IX	<u>caixa</u>
GU	<u>guitarra</u>	RR	<u>carrer</u>
QU	<u>que</u>	SS/SC	<u>expressió, ascensor</u>
LL	<u>llegir</u>	L·L	<u>col·legi</u>

(1) - no se separen-

(2) - se separen-

9 Finalment, tornem a cantar la cançó tots junts.

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL

Nota: Com que és una cançó molt coneguda, no hi hem afegit el suport sonor. Mestres i professorat, ja la coneix prou.

EL DIMONI ESCUAT (244)

Allà sota una penya
n'és nat el Jesuset,
nuet, nuet,

(bis)

Que és fill de mare verge
i està mig mort de fred,
nuet, nuet,
i està mig mort de fred.

El bon Josep li deia:
Jesús que esteu fredet,
pobret, pobret;

(bis)

la Verge responia:
per falta d'abriguet
pobret, pobret,
per falta d'abriguet!

Pastors hi arribaren
allà a la mitja nit,
cric-cric, cric-cric,

(bis)

veient que tots hi anaven
del gran fins més xic
cric-cric, cric-cric,
del gran fins més xic.

A prop d'allí passava
un dimoni escuat,
patrip patrap,

(bis)

sentint tanta gatzara
a dins se n'és ficat,
patrip, patrap,
a dins se n'és ficat.

Els pastorets en veure'l
s'hi tiren al damunt,
patim, patum,

(bis)

i tantes n'hi mesuren
que el deixen mig difunt
patim patum,
que el deixen mig difunt.

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

[Ens hem basat en aquesta font però hem seleccionat i adaptat aquelles estrofes que són més conegudes popularment].

Treball

1 Activitat prèvia: introduïm la cançó explicant que és una cançó de Nadal i, per tant, la nostra tradició ens diu que es canta en aquesta època de l'any, pels volts de Nadal.

2 Activitat prèvia: introduïm el concepte d'**onomatopeia**, l'expliquem i en posem algun exemple a partir del text de la nadala.

[Si el nivell de llengua dels alumnes ho permet, ens recreem explicant-los quin és el procés que es segueix en la formació de mots,... On situem les **onomatopeies**, ...].

3 Els donem la cançó fotocopiada –només les estrofes que hem seleccionat per fer l'activitat-.

Primer, la llegeixo jo, de dalt a baix –a ritme lent, vetllant molt la dicció i donant contingut significatiu a les **onomatopeies**-.

Després, fem llegir els alumnes, individualment, tot fent roda; respectant les estrofes.

4 Treballem **el lèxic**: XIC, GATZARA,. ESCUAT.

5 Treballem **el prefix i el sufix**.

- Prefix ES- a ESCUAT.
- Sufix -ET a JESUSET,...

6 Encerclem **els diminutius** al text. Els expliquem.

- Busquem altres exemples, a partir de la participació de la classe.

- Introduïm l'**augmentatiu**,...

- Reflexionem a partir de mots concrets, dels diversos matisos que acaba donant el sufix quan es solda a una arrel,...

7 Els fem fixar en les **rimes**.

- Assagem altres **rimes**, seguint el model de la cançó.

8 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes –a ritme una mica lent-.

9 Comencem a ensenyar-la per fragments: 1a part 1a estrofa, 2a part 1a estrofa,...

- Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció.
- Exagerem l'**articulació dels sons**. Creant un ambient atent però relaxat.
- Continuem ensenyant-la per estrofes.
- Els ensenyem com a mínim 2 estrofes, les primeres. Com que ja tenen la fotocòpia, la podran acabar d'aprendre un altre dia (si pot ser a l'aula, millor).

10 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: BÀSIC

Nota1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: El text permet un treball més exhaustiu que el que hem presentat. Es poden, per tant, preparar altres activitats per ampliar la tasca, en funció del nivell de llengua dels alumnes i dels objectius que tingui el docent en aquella situació.

MARIETA CISTELLERA (202)

Marieta cistellera,
tu que en saps de fer cistells,
me'n faràs una panera
per anar a collir clavells.
(bis)

Tra, làrala, làrala, la, la,
làrala, làrala, làrala, la,
la, la, la, la, la, làrala, làrala,
làrala, làrala, làrala, la.
(bis)

CançBeget; SacPT)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Ensenyem la cançó.

- Primer, la cantem una vegada tota sencera perquè la classe l'escolti.
- Després, els ensenyem els dos primers versos. Un cop els han après, els ensenyem el tercer i el quart. Quan els saben, afegim els dos fragments i cantem tota l'estrofa seguida.
- Molt a poc a poc a poc, aprenem la tornada, articulant bé perquè és una mica enrevessada.

2 Cantem tota la cançó sencera.

3 Treballem la **morfologia**, a partir dels **oficis**.

- CISTELLERA: dona que fa cistells de tota mena.

Ferrer: persona que treballa el ferro.

Ferreter: persona que treballa en una ferreteria.

Fornera: persona que fa pa o en ven.

...

4 Treballem el **lèxic** de les flors, a partir del mot CLAVELLS (plural).

- Fem una llista de noms de flors, p.e. rosa, rosella/gallaret, margarida, viola, tulipa, magnòlia, gira-sol,...

5 Proposem de fer un canvi d'ofici per tal de generar noves estrofes.

p.e.

Marieta ferretera,
tu que en saps de fer cargols,
me'n faràs una caixeta
per anar a muntar futbols.

6 Treballem la **fonètica** a partir del fonema /ɫ/ dels mots: CISTELLERA, COLLIR i CLAVELLS.

- Busquem altres paraules amb **el fonema** /ɫ/ en diferents posicions dins de la paraula.

p.e. estrella<estrellat, llibre, cavall<cavaller, llamp, lliçó, lloc, llac, lluç, llop, gall, gallina<galliner, ratlla, rellotge, llenya, tall<retallar, llarg, lligar, llepar, llogar, lliscar, llegir, callar, llençar, llançar>llança, lluny, Sabadell, Lleida, Seu d'Urgell,...

- Demanem als alumnes que, per parelles, facin un llistat de 5 paraules que continguin el fonema /ɫ/ treballat. Després, els anem demanant que ens les diguin en veu alta, la professora les va copiant a la pissarra.

- Per acabar l'activitat, els demanem que les copiïn de la pissarra a la llibreta – si el nivell de competència escrita i/o la maduresa de l'alumnat ho permet-.

7 Escoltem, tots junts, la melodia de la cançó, a l'ordinador en suport *midi*.

- Els donem la cançó fotocopiada; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla.
- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: BÀSIC

Nota1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: Si el docent ho considera convenient, es pot utilitzar el suport *midi* al començament de l'activitat.

EL NOI DE LA MARE (234)

1. –Què li darem, a n'el Noi de la Mare?
 Què li darem, que n'hi sàpiga bo?
 –Panses i figues i nous i olives,
 panses i figues i mel i mató.-

**Tam, patantam, que les figues són verdes;
 tam, patantam, que ja maduraran.
 Si no maduren el dia de Pasqua,
 maduraran en el dia del Ram.**

2. –Què li darem, al fillet de Maria?
 Què li darem, a l'hermós infantó?
 –Li darem panses amb unes balances,
 li darem figues amb un paneró.-

**Tam, patantam, que les figues són verdes;
 tam, patantam, que ja maduraran.
 Si no maduren el dia de Pasqua,
 maduraran en el dia del Ram.**

(LlongCPNad; RomeuNad; BrizCans I; MilàRom)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes.

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Activitat prèvia: introduïm la cançó explicant que és una cançó de Nadal i, per tant, la nostra tradició ens diu que es canta en aquesta època de l'any, pels volts de Nadal.

2 Ensenyem la cançó.

- Primer, la cantem nosaltres una vegada tota sencera perquè la classe l'escolti. Remarquem l'**articulació**, sobretot els **fonemes finals** /m/, /n/ i els ho comentem perquè en siguin conscients.

- Després, els ensenyem la primera estrofa. La cantem unes quantes vegades; un cop l'han après, els ensenyem la tornada. La cantem unes quantes vegades. Quan la saben bé, cantem la primera estrofa i la tornada, un parell de cops.

- Fem el mateix amb la segona estrofa.
- Afegim la primera i la segona estrofa, amb la tornada corresponent després de cada estrofa, i cantem tota la cançó, un parell de cops.

3 Treballem el **lèxic relacionat amb el menjar**. Seleccionem les paraules del text: PANSES, FIGUES, NOUS, OLIVES, MEL i MATÓ.

- Expliquem entre tots el significat de cada paraula.
- Com a material de suport, convé que, a l'aula, la docent tingui a mà làmines, contes i dibuixos on es puguin veure clar aquestes menges.
- Després, demanem que, per parelles, els alumnes facin un llistat de 5 aliments.
- Quan tothom els té, els posem en comú a la pissarra, tot fent roda. Un/a alumne/a de la parella els diu en veu alta i la professora el repeteix i l'escriu a la pissarra.

En aquest cas, la professora vetllarà per tal que totes les paraules bàsiques hi surtin; si ho hi fossin, les afegirà.

- Per acabar l'activitat, els demanem que copiïn totes les paraules de la pissarra a la llibreta.

4 Escoltem, tots junts, la melodia de la cançó, a l'ordinador en suport *midi*.

- Els donem la cançó fotocopiada; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla.
- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: BÀSIC

Nota1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i reconduïxes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: Si el docent ho considera convenient, es pot utilitzar el suport *midi* al començament de l'activitat.

PLOU I FA SOL (4)

1. Plou i fa sol,
les bruixes es pentinen;
plou i fa sol,
les bruixes porten dol.
2. Plou i fa sol,
les bruixes es pentinen;
plou i fa sol,
les bruixes fan un ou.

(CapBalMin; GRFOCEsp)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes.

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó nosaltres perquè l'escoltin els alumnes.

- Comencem per la primera estrofa.

2 La cantem tots junts, amb els alumnes, fins que l'han après.

3 Entre tots, mirem d'escriure-la a la pissarra.

4 Comentem **el lèxic**: PLOU, FA SOL, BRUIXES, PENTINEN.

5 Comentem **l'expressió**: portar dol. Expliquem el significat de l'expressió – anar vestit de color negre- i expliquem també el context en què ens hi posem – quan se'ns ha mort algú molt proper, si més no expliquem que és un costum que ara s'està perdent-.

6 Ens entretenim una mica en preguntar:

- Avui, quin temps fa?

- A l'aula d'acollida, hi podem tenir cartolines penjades a la paret amb les diverses possibilitats: plou, fa sol, fa vent, el cel està ple de núvols, ...; les podem anar resseguint.
- Podem combinar la cançó amb un joc de taula que faci referència al temps meteorològic.

● Podem combinar la cançó amb exercicis que parlin del **temps** o de la **meteorologia**.

● Ens serveix per començar la classe: quan treballem **les rutines**. Diem la data en veu alta, la posem amb cartronets en algun lloc ben visible,... Comentem quin temps fa avui,...

7 Treballem **la rima**.

- Introduïm la segona estrofa, seguint el mateix procediment de la primera.
- Els fem fixar que l'únic que canvia és: FAN UN OU.
- Escrivim aquest fragment a la pissarra. El llegim en veu alta.
- Quan l'hem cantat unes quantes vegades tots junts, proposem un exercici.

Els alumnes, oralment i tot fent roda, han d'intentar inventar noves estrofes.

p. e. Plou i fa vent
les bruixes...
Plou i fa vent
les bruixes...

p. e. Plou i fa fred
les bruixes...
Plou i fa fred
les bruixes...

Treballem el concepte de **síl·laba**. Comencem pel monosíl·lab: PLOU, FA FRED, vent, SOL,...

9 Treballem el concepte de **polisèmia** a partir del mot SOL.

1. Astre 2. Nota musical 3. Adjectiu, contrari a "acompanyat".

10 Per acabar tota l'activitat relacionada amb la cançó, escoltem, tots junts, la melodia, a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL/ BÀSIC

Nota 1: Aquesta cançó parteix de l'estructura d'un **rodolí**: 1r i 4t vers, que queda interromput per un entreteniment; recurs que provoca expectació. Quan repetim el 1r vers ja es desencadena la resolució. Aquest fenomen es dona tant a nivell de rima com a nivell musical.

Nota 2: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 3: Si la docent ho considera convenient, es pot utilitzar el suport *midi* al començament de l'activitat.

EL RABADÀ (230)

1. –A Betlem me'n vull anar; (bis)
Vols venir, tu rabadà? (bis)
-Vull esmorzar!
2. – A Betlem esmorzarem (bis)
i a Jesús adorarem. (bis) 5
-I amb neu hi anem?
3. –Per la neu que al camí hi ha (bis)
la calor ja la fondrà. (bis)
-Oh, i la que fa!
4. –Apa, aixeca't, encén el foc (bis) 10
i no anem a poc a poc. (bis)
Massa que em moc!
5. –Tu les teies portaràs (bis)
i el camí il·luminaràs. (bis)
-No ho faré pas. 15
6. –Que no saps que aquesta nit (bis)
ha nascut Déu infinit? (bis)
-Qui t'ho ha dit?
7. –Doncs, un àngel que volant (bis)
ens ho anava anunciant. (bis) 20
-No serà tant!
8. –La samarra portaràs (bis)
i de neules l'ompliràs. (bis)
-No ho faré pas!
9. –Mai no acabes les raons! (bis) 25
Doncs, te l'omples de torrons. (bis)
-No són pas bons!
10. –En Miquel, el teu cosí, (bis)
portarà un porró de vi. (bis)
-N'hi haurà per mi? 30
11. –Cantaràs una cançó (bis)
davant Déu fet infantó. (bis)
-Tot sol? No, no!

12. –Quins vaillets més espantats! (bis)
 Cantarem tots dos plegats. (bis) 35
 -L'orgue de gats!
13. –Vaja, prou! Sents el que et dic? (bis)
 Que no em donguis més fatic. (bis)
 -Jo rai, ja estic!
14. –Doncs, avant i no badem, (bis) 40
 que ja és hora que marxem. (bis)
 -Cap a Betlem!

(CançNad)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Activitat prèvia: introdueixo la cançó explicant que és una cançó de Nadal i, per tant, la nostra tradició ens diu que es canta en aquesta època de l'any, pels volts de Nadal.

2 Ensenyem la cançó: els donem la cançó fotocopiada –només les estrofes que hem seleccionat per fer l'activitat: la 1a, la 2a, la 3a, la 4a, la 6a, la 7a, i la 14a-; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla.

- Primer, la llegeixo jo en veu alta, de dalt a baix –a ritme lent, vetllant molt la dicció-. Els faig adonar que és un diàleg.

- Després, dividim l'aula en parelles i els fem llegir una estrofa cada parella, tot fent roda.

3 Treballem **el lèxic específic**: RABADÀ, v. 2 i ÀNGEL, V. 19.

4 Treballem el **lèxic** que fa referència als **àpats**, a partir del que surt al text: ESMORZAR, v. 3.

- Hi afegim dinar, berenar i sopar.

- Si el grup és reduït, els podem preguntar què mengen per esmorzar, per dinar i per sopar. Pot ser una mica entretingut, però si hi dediquem el temps oportú, a través d'aquesta activitat, estarem treballant: l'expressió oral, l'ampliació de vocabulari, els hàbits alimentaris, els costums d'altres cultures,...

5 Els fem fixar en **les rimes: assonants i consonants** de la cançó. Fem una explicació molt lleugera.

- Prenent la cançó com a model, n'assagem d'altres que segueixin el mateix esquema.

6 A partir del **topònim** que surt al text: BETLEM, v.1 i v. 14, podem treballar d'altres topònims més o menys propers als alumnes de l'aula.

- Comencem parlant del nom del lloc on viuen, p.e. Molins de Rei; després introduïm els noms del lloc on van néixer i/o on han viscut.

- Treballem també **el nom dels països**: situem Catalunya al mapa, que és el lloc on viuen i, després, situem al mapa tots els països presents a l'aula ordinària o a l'aula d'acollida.

7 Escoltem, tots junts, la melodia de la cançó, a l'ordinador en suport midi.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: BÀSIC

Nota 1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: La forma DONGUIS del v. 38, no és normativa; essent, però un nivell baix, potser no cal comentar-la.

TRES, SIS, NOU (19)

Tres, sis, nou,

'stira de la cua, 'stira de la cua,

Tres, sis, nou,

'stira de la cua a l'esquirol.

Si l'esquirol no ho vol,

'stira de la cua, 'stira de la cua.;

Si l'esquirol no ho vol,

'stira de la cua a qualsevol.

(EPMRep)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes.

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó nosaltres perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la vers per vers. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem molt l'articulació dels sons. La cantem molt a poc a poc. Creant un ambient atent però relaxat.

- Repetim dues o tres vegades cada vers i després el cantem junts.
- Cantem el 1r i el 2n vers, junts.
- Aprenem la cançó per fragments i finalment els ajuntem.
- Fem tota la cançó i la repetim fins que soni bé.

3 Entre tots, escrivim la cançó a la pissarra.

4 Ens entretenim a llegir-la a poc a poc per treballar la importància de **l'articulació del text**.

5 Treballem **el lèxic**.

- Expliquem el significat de la paraula ESQUIROL.
- Descriu com és físicament i com es comporta.
- Entre tots busquem i diem en veu alta altres noms d'animals que també viuen al bosc.
- Si cal, ens ajudem de llibres i/o d'imatges que tinguem a l'aula.

6 Repassem **els números**,...

- Els fem fixar en la diferència quan pronunciem 13 i 16, ... Tretze/setze, ...

7 Treballem **les sèries**: 3-6-9... 2-4-6-... 5-10-15... 10-20-30.....

- Més o menys difícil, en funció del nivell de l'alumnat. Mirem d'estirar-los, però. La cançó és l'excusa per progressar. Quan cantem, també estem aprenent llengua, matemàtiques, etc.

8 Treballem **la rima assonant i consonant**.

SI L'ESQUIROL NO HO VOL

Busquem altres rimes alternatives.

p. e.

Si el conill no té fill

Si el gos es menja l'ós

Si la guineu passa a peu

Si la gallina es pentina

Si el rossinyol canta quan vol

9 Si el nivell ho permet, parlem del **pronomen HO**. Què vol dir NO HO VOL?

- No vol què?

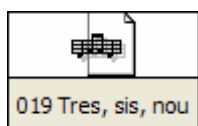
- Expliquem, a grans trets, **la funció dels pronoms**:
 - a) pronoms personals forts: tots. Jo, tu ell, ella,...
 - b) pronoms febles: uns quants. El, la, els, les, ho , hi, en,...
- Ho exemplifiquem en contextos de frases curtes.
- Primer, una frase oral; la diem nosaltres, la repeteixen ells; l'escrivim a la pissarra.
- Després, anem dient una frase rere l'altra insistint sempre en el mateix procediment.

10 En funció del nivell de l'aula, treballem una mica **la fonètica**.

- Assenyallem **l'elisió vocàlica** que hi ha a la tornada: 'STIRA < estira.
- Expliquem en què consisteix.
- Comentem que aquest fenomen, de **l'elisió vocàlica**, és molt freqüent en català; és el que justifica que utilitzem l'apòstrof.
- **L'apòstrof** ens assenyala una elisió (és el cas de l'article, dels pronoms febles, de les preposicions,...). Posem exemples.

11 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem tots junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL/ BÀSIC

Nota 1: És una cançó una mica enrevessada i de difícil articulació, s'ha d'ensenyar molt a poc a poc i amb molta mà esquerra.

Nota 2: Es tracta d'una cançó que també es pot cantar tot fent un joc.

Nota 3: Hi ha una variant, en principi més genuïna, que diu "stira-li la cua, 'stira-li la cua", en comptes de: 'stira de la cua, 'stira de la cua.

TRES I TRES

Tres i tres i tres fan nou,
nou i tres fan dotze.

(bis)

Dotze i tretze, vint-i-cinc.
Ai vés qui ho diria!

(bis)

Font: Diversita't

Treball

1 Activitat prèvia: introduïm la peça musical explicant que és una cançó tradicional d'Hongria.

- La peça té dues parts molt marcades, a partir de les quals fem un **cànon** a dues veus superposades.
- La primera vegada que es canta, és a l'uníson –tots junts-; la segona vegada, és un cànon a dues veus; la tercera vegada, a quatre veus i l'última a vuit veus.

2 Ensenyem la cançó.

- Primer, la cantem nosaltres una vegada perquè tots l'escoltin; només la primera estrofa.
- Comencem a ensenyar-los la cançó, començant per la primera part. La repetim unes quantes vegades fins que l'han apresada. Els diem que es repeteix dues vegades.
- Quan hem après la primera part, passem a la segona. La repetim unes quantes vegades,... També els diem que es repeteix dues vegades.
- Fem la primera part i la segona, seguides, -cadascuna repetida-.

3 Quan veiem que ja la saben bé, els expliquem que aquesta peça musical és un cànon.

- Cantem el cànon a dues veus; donant les entrades amb molta precisió, amb un simple gest amb la mà.
- Si el grup ho permet, la cantem a quatre veus.

4 Repassem **els números**.

- a) De l'1 al 10: u, dos, tres,... En veu alta.

- Comença la professora i els diu un cop.
- Després els van dient els alumnes, tot fent roda.
- b) **Les desenes:** deu, vint, trenta,... En veu alta.
- Igual que abans, comença la professora,...
- c) **Les centenes:** cent, dos-cents,...
- Igual que abans, comença la professora,...
- d) **I els milers:** mil, dos mil,...
- Exactament igual que en els altres casos, comença la professora,...

5 Si la maduresa del grup ho permet, expliquem **la regla D-U-C.**

- Quan escrivim les xifres, posem guionet:
 - entre desenes i unitats p. e. trenta-nou
 - entre unitats i centenes p. e. dos-cents
 - els vint, van entre guionets p. e. vint-i-u, VINT-I-CINC.

6 Fem una mica de **fonètica.**

- Els fem fixar en els números, 12 i 13: DOTZE, TRETZE. Els repetim, tot fent roda.
- Treballem el fonema /dz/: entre tots, busquem paraules que continguin aquests sons.

7 Per acabar tota l'activitat relacionada amb la cançó, l'escoltem, tots junts, al CD de Wimoweh.

<http://www.auditori.org/seccions/programacio/fitxa.aspx?idconcert=257>

- Els donem la cançó fotocopiada; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla.
- La cantem junts amb el suport musical.

NIVELL: INICIAL/BÀSIC

Nota 1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: Si el docent ho considera convenient, es pot utilitzar el suport musical al començament de l'activitat.

1, 2, 3, 4

1, 2, 3, 4

Volem pa amb xocolata.

5, 6, 7, 8

Volem arròs bullit.

A, B, C, D

Volem un bon puré.

E, F, G, H

Volem un bon gelat.

Apa, som-hi tots,
apa, som-hi.

Apa, som-hi tots,
apa, som-hi.

Apa, som-hi tots,
apa, som-hi.

Apa, som-hi tots.

Xesco Boix

Treball

1 Cantem la cançó nosaltres perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la per fragments. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem l'articulació dels sons. Creant un ambient atent però relaxat.

- Repetim dues o tres vegades cada fragment.

1r fragment 1, 2, 3, 4...

2n fragment 5, 6, 7, 8...

- Enganxem 1r i 2n fragments.

- Després treballem el 3r i el 4t, tal com hem fet el 1r i el 2n.

3r fragment A, B, C, D...

4t fragment E, F, G, H...

- Enganxem 1r i 2n
- Fem tota la cançó i la repetim fins que soni bé.

3 Treballem **els números**

- Preguntem als alumnes si saben comptar de l'1 al 10.
- Assenyallem algú perquè els digui en veu alta.
- Continuem per **les desenes**, els diem que comptin de 10 en 10: 10, 20, 30,...
- Ho va dient tota la classe, tot fent roda.
- I finalment, **les centenes i els milers**: comptem de 100 en 100 i de 1000 en 1000.
- Ho va dient tota la classe, tot fent roda.

4 Treballem **l'abecedari**: A, B, C, D, E,...

- Preguntem si hi ha algú que sàpiga algun altre alfabet.
- Si ens diuen que sí, els preguntem quin: repetim el nom en veu alta nosaltres i l'alumne/a el recita de memòria.
- Entre tots els alumnes, diem tots els alfabetos que hi ha representats a l'aula.
- Si el nivell de maduresa del grup-classe ho permet i considerem que el moment és oportú, fem un breu comentari sobre els diversos alfabetos que coneixem: en què s'assemblen,...

5 Els fem fixar en **les rimes**.

6 Entre tots, escrivim la cançó a la pissarra.

- Un/a alumne/a escriu a la pissarra el text que els seus companys li van dient.
- Si encara no tenen gaire competència escrita; cadascú, que surt, n'escriu un fragment curt.

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL

Nota1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

8.2 Nivell Llindat/ Nivell Avançat

- El cant dels ocells p. 43
- La dama d'Aragó p. 49
- Una dona llarga i prima p. 53
- El petit vailet p. 56
- La presó de Lleida p. 59

EL CANT DELS OCELLS (240)

- 1 . En veure despuntar
el major lluminar
en la nit més ditxosa,
els ocellets cantant,
a festejar-lo van 5
amb sa veu melindrosa.
(bis)
2. L'àliga imperial
va pels aires volant,
cantant amb melodia,
dient: -Jesús és nat 10
per treure'ns del pecat
i dar-nos alegria.-
(bis)
3. Respon-li lo pardal:
-Esta nit és Nadal,
és nit de gran contento.- 15
El verdum i el lluer
diuen cantant, també:
-Quina alegria sento!-
(bis)
4. Cantava el passerell
-Oh, que hermós i que bell 20
és l'Infant de Maria!-
I lo alegre tord;
-Vençuda n'és la mort,
neix la vida mia.-
(bis)
5. Cantava el rossinyol: 25
-Hermós és com un sol,
brillant com una estrella.-
La cotxa i el bitxac
festegen el Manyac
i sa Mare donzella. 30
(bis)
6. Cantava el reietó
per glòria del Senyor,
inflant amb gallardia;
el canari segueix:
la música pareix 35
del cel gran melodia.
(bis)

7. Cantava el cotoliu:
-Ocells, veniu, veniu,
a festejar l'Aurora.-
I lo merlot, xiulant, 40
anava festejant
a la millor Senyora.
(bis)
8. L'estiverola diu:
-No és hivern ni es estiu,
sinó que és primavera;
perquè ha nat una flor 45
que pertot dóna olor,
en el cel i la terra.
(bis)
9. Cantava el francolí:
-Ocells, qui vol venir 50
a glossar melodia,
a veure el gran Senyor
amb son gran resplendor
dintre d'una establia?-
(bis)
10. Cantava la puput: 55
-Esta nit ha vingut
el Rei dels cels i terra.-
La tórtora i colom
admiren a tothom, 60
cantant sense tristesa.
(bis)
11. Pigots i borroners
s'enfilen pels fruiters,
cantant amb alegria;
la guatlla i el cucut
molt de lluny han vingut 65
per contemplar el Messies.
(bis)
12. Cantava la perdiu:
-Me'n vaig a fer lo niu
dins d'aquella establia,
per a veure l'Infant 70
com està tremolant
en braços de Maria.-
(bis)

13. La garsa, griva i gaig diuen: -Ja ve lo maig.- Respon la cadenera: -Tot arbre reverdeix, tota planta floreix com si fos primavera.- (bis)	75
14. Cantava lo pinsà: -Glòria avui i demà! Sento gran alegria de veure el diamant tan hermós i brillant als braços de Maria.- (bis)	80
15. El xot i lo mussol, en veure eixir lo sol, confosos, es retiren. El gamarús i el duc diuen: -Mirar no puc: les resplendors m'admiren.- (bis)	85 90

(AmCanç)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes.

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Activitat prèvia: introdueixo la peça musical explicant que és una cançó de Nadal i, per tant, la nostra tradició ens diu que es canta en aquesta època de l'any, pels volts de Nadal.

2 Ensenyem la cançó.

- Els donem la cançó fotocopiada, tota sencera i comentem als alumnes que només aprendrem les estrofes més conegudes i prèviament seleccionades –els demanem que encerclin el número de l'estrofa- per fer l'activitat: la 1a, la 2a, la 5a, la 12a, la 13a i la 14a.-; si tenim ordinador i projector a l'aula, no caldrà la fotocòpia perquè la podrem projectar a la pantalla.

- Primer, la cantem una vegada perquè tots l'escoltin; només la primera estrofa.

- Després, llegim les estrofes seleccionades en veu alta, de dalt a baix –a ritme lent, vetllant molt la dicció-.
- Els fem adonar del valor del títol de la peça musical: és una cançó en què a cada estrofa hi ha un ocell o uns ocells que canten, i sempre són diferents.
- Comencem a ensenyar-los la cançó, estrofa per estrofa, fent-los fixar que cada estrofa es divideix en dues parts i aquesta segona es repeteix.
- Quan hem après la primera, passem a la segona i així fins que acabem la selecció d'estrofes.

3 Treballem el **lèxic específic** del nom dels **ocells** de totes les estrofes.

- Primer fem el buidat de tots els noms, per estrofes [segons la intenció de la docent i el nivell de competència de l'alumnat, es pot dictar el llistat i subratllar el text, fer que l'alumnat busqui el nom dels ocells, ...].

- 1a estrofa OCELLETS, genèric.
- 2a estrofa ÀLIGA.
- 3a estrofa PARDAL, VERDUM, LLUER.
- 4a estrofa PASSERELL, TORD.
- 5a estrofa ROSSINYOL, COTXA, BITXAC.
- 6a estrofa REIETÓ, CANARI.
- 7a estrofa COTOLIU, OCELLS, MERLOT.
- 8a estrofa L'ESTIVEROLA.
- 9a estrofa FRANCOLÍ, OCELLS.
- 10a estrofa PUPUT, TÓRTORA, COLOM.
- 11a estrofa PIGOTS, BORRONERS, GUATLLA, CUCUT.
- 12a estrofa PERDIU.
- 13a estrofa GARSA, GRIVA, GAIG.

14a estrofa PINSÀ.

15a estrofa XOT, MUSSOL, GAMARÚS, DUC.

4 Busquem la **definició** de cada paraula **al diccionari i/o a internet**. Si la professora ho considera oportú, es pot dividir l'aula en grups de quatre i repartir-se la feina.

5 Amb els mateixos grups, elaborem un mural, amb la definició i la fotografia o el dibuix de l'ocell en color. Es reparteixen les aus entre els diversos grups, de manera que no n'hi hagi de repetits.

6 Comentem que en aquest text hi ha moltes paraules en **majúscula** i expliquem que no és per un motiu lingüístic, sinó que, en aquest cas, el motiu és religiós.

p.e. Infant, Senyor, Rei,...També se'n pot fer el buidat.

7 Assenyalem l'alternança de les dues formes de l'article determinat, masculí singular, EL/LO al vers 15: EL XOT I LO MUSSOL.

8 Finalment, expliquem que aquesta cançó més enllà d'expressar l'alegria que senten els ocells –la natura- pel naixement del nen Jesús a l'establia de Betlem, ha adquirit un valor simbòlic.

- No es canta només per Nadal sinó que també es canta o s'interpreta instrumentalment en ocasions solemnes.
- És una cançó tradicional que ha esdevingut molt coneguda gràcies al violoncel·lista **Pau Casals** perquè la va interpretar arreu del món.
- Com que Pau Casals va ser un gran patriota, catalanista i poc amic de les polítiques de Franco, *El cant dels ocells* evoca el goig del sentiment de pertinença al país.
- En una ocasió, Pau Casals va interpretar *El cant dels ocells* a la seu de les Nacions Unides i des de llavors ençà, aquesta peça musical, ha esdevingut símbol de pau i llibertat.

9 Per acabar tota l'activitat relacionada amb la cançó, escoltem, tots junts, la melodia, a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LLENGUA: AVANÇAT

Nota 1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: Si el docent ho considera convenient, es pot utilitzar el suport *midi* al començament de l'activitat.

LA DAMA D'ARAGÓ (37)

1. A Aragó n'hi ha una dama
que és bonica com un sol;
té la cabellera rossa,
li arriba fins els talons.
**Ai, amorosa Anna Maria,
robadora de l'amor,
ai, amorós.** 5
2. Sa mare la pentinava
amb una pinteta d'or;
sa germana els hi trenava 10
els cabells de dos en dos.
**Ai, amorosa Anna Maria,
robadora de l'amor,
ai, amorós.**
3. Cada cabell, una perla, 15
cada perla, un anell d'or;
cada anell d'or una cinta
que li volta tot el cos.
**Ai, amorosa Anna Maria,
robadora de l'amor,
ai, amorós.** 20
4. Sa padrina els hi untava
amb aigua de nou olors;
sa germana més petita 25
li posava el passador.
**Ai, amorosa Anna Maria,
robadora de l'amor,
ai, amorós.**

(...)

(Mat II; EMLL IV)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

- Comencem a ensenyar-la per fragments. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem l'articulació dels sons. Creant un ambient atent però relaxat.
- Cantem la cançó i si observem que hi ha alguna dificultat de comprensió anem dient la lletra per fragments o frases.
- Continuem ensenyant-la per estrofes. Quan hem acabat la 1a estrofa amb la tornada, la cantem. Després la 2a, tal com hem fet amb la 1a.
- Fem, mínim 2 estrofes i màxim 4 (prèviament seleccionades), per no cansar-los.

2 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

3 Expliquem la noció de **vers** i la noció d'**estrofa**. Fem referència a la cançó i ho exemplifiquem.

4. Treballem el llenguatge poètic. Concretament, la funció de les Figures Retòriques en poesia.

- Assenyallem la **comparació** del v. 2. **ÉS BONICA COM EL SOL**
- Treballem la **comparació** *versus* la **metàfora**, què tenen en comú i en què es diferencien.
- Analitzem quina **figura retòrica** hi ha darrere:

TÉ UNA CABELLERA ROSSA,
LI ARRIBA FINS ELS TALONS.

- Treballem l'anàfora

Analitzem la **repetició** del **fonema /λ/**, el **paral·lelisme**, l'**enumeració**, l'**anàfora**,

als versos 15, 16, 17 CADA CABELL, UNA PERLA,
CADA PERLA UN ANELL D'OR;
CADA ANELL D'OR, UNA CINTA

5 **Fonètica**: Assenyalem l'**elisió**

SA GERMANA_ELS HI TRENAVA v. 10
LI POSAVA_EL PASSADOR v. 25

- L'expliquem.

- Expliquem el fenomen de la **sonorització**.

SA GERMANA ELS_HI TRENAVA v 10
SA PADRINA ELS_HI UNTAVA v. 22
FINS_ELS TALONS v. 4

- Si cal, ens entretenim a parlar de l'oposició entre s sonora i s sorda.

/s/ s sorda ROSSA; /z/ s sonora AMOROSA

- Si cal, cada alumne/a diu una paraula que contingui el fonema /s/. El repetim en veu alta (primer la professora, després tots junts). Així que van sortint, anem escrivint les paraules a la pissarra.

[Si el nivell de llengua i la maduresa de l'alumne/a ho permet: expliquem que quan el so és sonor vol dir vibració de les cordes vocals, per contra, quan el so és sord les cordes estan separades i no hi ha vibració].

- Expliquem que el fenomen de l'**elisió vocàlica** i de la **sonorització** són fenòmens molt freqüents en català.

- a) **l'elisió vocàlica** justifica que utilitzem l'apòstrof. L'apòstrof ens assenyada una elisió (en el cas de l'article, dels pronoms febles, de les preposicions, ...). Posem exemples.
- b) **La sonorització** ens permet diferenciar fonèticament: Els avis i Els savis.

6 Treballem el **lèxic**

- a) **la derivació**: AMOROSA > amor / CABELLERA > cabell
ROBADORA > robar / PINTETA > pinta

- b) **els parentius:** PADRINA fent referència a àvia
- c) **el possessiu davant de parentiu** SA MARE/ SA GERMANA/ SA PADRINA; SA, en el sentit de la seva.

7 Els dono la cançó fotocopiada –només les quatre estrofes que he seleccionat per fer l'activitat-.

- Primer, la llegeixo jo, de dalt a baix –a ritme lent i vetllant molt la dicció-.
- Després, faig llegir als alumnes, individualment, tot fent roda.

NIVELL DE LLENGUA: AVANÇAT

Nota 1: A la referència bibliogràfica que donem hi ha 16 estrofes, el treball, però, l'hem centrat en les quatre primeres; que, al seu torn, són les més conegudes.

Nota 2: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 3: És una cançó molt bonica, però pot semblar una mica antiga. Expliquem-ho.

Nota 4: El text permet un ventall força gran de treball: lèxic, morfològic, fonètic,... Per tant, es poden preparar altres activitats per ampliar la tasca, en funció del nivell de llengua dels alumnes i dels objectius del docent.

Nota 5: Comentem que, a la partitura musical referenciada, hem de fer una correcció. El Fa, del segon compàs del quart sistema, ha de ser sostingut.

UNA DONA LLARGA I PRIMA (159)

1. Una dona llarga i prima,
ara va de bo,
 seca com un bacallà,
ara va de bo,
 seca com un bacallà,
ara va de bo, que de bo va.

2. Se passeja per la vila,
ara va de bo,
 --Caragols qui en vol comprar?
ara va de bo,
 Caragols qui en vol comprar?
ara va de bo, que de bo va.

3. --A quant els veneu madona?
ara va de bo,
 --A sis van a mesurar,
ara va de bo,
 a sis van a mesurar,
ara va de bo, que de bo va.

4. --No me'ls e poreu dar a quatre?
ara va de bo,
 --a quatre no els hi puc dar,
ara va de bo,
 a quatre no els hi puc dar,
ara va de bo, que de bo va.

(...)

(Riera CTTM; MercFMMen)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la per fragments. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem **l'articulació dels sons**. Creant un ambient atent però relaxat.

- Cantem la cançó i si observem que hi ha alguna dificultat de comprensió anem dient la lletra per fragments o frases.

- Els comentem que hi ha una tornada que es repeteix dues vegades i que la tercera vegada és més llarga i ens serveix per acabar l'estrofa.

3 Comencem a ensenyar-la per estrofes.

4 Els ensenyem mínim 2 estrofes i màxim 4 (prèviament seleccionades), per no cansar-los.

5 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midí*.

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

6 Els comentem que és una **cançó popular mallorquina**

- **Expressions mallorquines:** ARA VA DE BO (ara va de debò)
SE PASSEJA (es passeja)
MADONA (senyora)

- Altres expressions: SECA COM UN BACALLÀ (molt seca). Els ho explico, ho comentem entre tots.

7 **Fonètica:** /s/ s sorda PASSEJA; /z/ s sonora MESURAR;

/λ/ LLARGA, BACALLÀ; /g/ PASSEJA.

- Cada alumne/a diu una paraula que contingui el fonema /s/. El repetim en veu alta (primer la professora, després tots junts). Així que van sortint, anem escrivint les paraules a la pissarra.

- Fem el mateix amb els altres fonemes. /z/, /λ/ i /g/

- Comentem l'oposició entre sorda i sonora: /s/ i /z/

/z/ de casa i /s/ de caça

[Si el nivell de llengua i la maduresa de l'alumne/a ho permet: expliquem que quan el so és sonor vol dir vibració de les cordes vocals, per contra, quan el so és sord les cordes estan separades i no hi ha vibració].

8 Els dono la cançó fotocopiada –només les quatre estrofes que he seleccionat per fer l'activitat-.

- Primer, la llegeixo jo, de dalt a baix –a ritme lent i vetllant molt **la dicció**-.
- Després, faig llegir als alumnes, individualment, tot fent roda.

NIVELL DE LLENGUA: AVANÇAT

Nota 1: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i recondueixes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 2: El text permet un ventall força gran de treball dialectal: lèxic, morfològic, fonètic, ... Es poden preparar altres activitats per ampliar la tasca, en funció del nivell de llengua dels alumnes i dels objectius que tingui el docent en aquella situació.

EL PETIT VAILET (23)

1. El petit vailet dematí se'n va;
'gafa la relleta i a llaurar se'n va.
Lairum, laireta, lairum, lairum, lairà.
2. La petita jove li duu l'esmorzar:
un tupí de sopes , un crostó de pa (1)
lairum, laireta, lairum, lairum, lairà.
3. i una carbasseta per a xerricar.
Al mig de la vila una font hi ha
lairum, laireta, lairum, lairum, lairà.
4. Que qui vulgui beure s'ha d'agenollar,
de genolls en terra, barret a la mà.
Lairum, laireta, lairum, lairum, lairà.
5. Jugarem a córrer, qui més correrà:
tu per la costeta, jo pel camí pla.
Lairum, laireta, lairum, lairum, lairà.

(EMLL II; SubCPC)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

2 Comencem a ensenyar-la per estrofes. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem **l'articulació dels sons** i marquem el ritme, accentuant la negra amb punt. Intentem crear un ambient atent però relaxat.

- Fem la tornada.
- Una vegada hem après una estrofa, comencem l'altra, ...
- Les repetim un parell de cops i continuem.
- Fem tota la cançó i la repetim fins que quedi rodona.

[Si la trobeu massa llarga, podem cenyir-nos a les tres primeres estrofes].

3 Entre tots, escrivim la cançó a la pissarra.

4 Ens entretenim a llegir-la a poc a poc per treballar la importància de **l'articulació del text**.

5 Treballem **la fonètica**. Assenyalem i expliquem **l'elisió vocàlica** que hi ha al segon vers de la 1a estrofa: 'GAFA < agafa.

- Expliquem que aquest fenomen **de l'elisió vocàlica** és molt freqüent en català; és el que justifica que utilitzem l'apòstrof. **L'apòstrof** ens assenyada **una elisió** (en el cas de l'article, dels pronoms febles, de les preposicions, ...). Posem exemples.

6 Treballem **el lèxic**: explicant-ne el significat, ...

a) **El lèxic del camp**: RELLETA, LLAURAR, ... Eines i verbs: vocabulari relacionat amb les feines del camp. L'ampliem amb alguna aportació nostra i alguna dels alumnes. Som més o menys exhaustius segons el nivell de l'aula.

b) **El lèxic del menjar i del beure**: ESMORZAR, TUPÍ DE SOPEES, CROSTÓ DE PA, CARBASSETA, XERRICAR, ... L'expliquem.

7 Treballem **els sinònims** a partir de VAILET sinònim de noi.

8 Treballem **la derivació**:

a) de genolls > AGENOLLAR

b) la formació de **diminutius** a partir de la derivació

de noi > noiet

de patí > patinet

de costa > COSTETA

de fresc > fresquet

9 Assenyalem **l'alternança consonàntica** de fresc > fresquet i n'introduïm alguna altra p.e G/J davant vocal.

G davant E, I

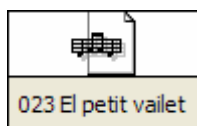
J davant A, O, U.

p. e. taronja/ taronges.

10 Treballem la **rima assonant** i, si escau, **la mètrica** fent-los veure **la cesura** al mig del primer vers de cada estrofa que ens el parteix en dues meitats, la qual cosa provoca un ritme que queda reflectit al pentagrama amb una respiració.

11 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*

- La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

NIVELL DE LENGUA: LLINDAR/AVANÇAT

Nota 1: És una cançó molt bonica però amb un rerefons una mica antic: aprofitem l'ocasió per entrar-hi.

Nota 2: Es tracta d'una cançó que té relació amb un joc.

Nota 3: (1)Hi ha una altra versió que en aquest vers fa una petita variant:

“un tupí de sopes i un crostó de pa”

–substitueix la coma per una conjunció–.

Nota 4: Finalment, cal comentar que hi ha unes quantes paraules que, en principi, no tenen cap significat, però apareixen en les tornades: LAIRUM/OIDÀ/ TRUM, LAI, LA.

LA PRESÓ DE LLEIDA (39)

1.	A la ciutat de Lleida
n'hi ha una presó;
de presos mai n'hi manquen
petita bonica,
prou n'hi porta el baró,
lireta, liró.	5
2.	Si n'hi ha trenta-tres presos,
canten una cançó;
l'ha treta i l'ha dictada,
petita bonica,
el més jove de tots,
lireta, liró.	10
3.	La nina se'ls escolta
de dalt del mirador;
a cada posadeta,
petita bonica,
ne davalla un graó.
lireta, liró.	15
4.	Els presos se n'adonen
i paren la cançó.
– Canteu, canteu, bons presos,
petita bonica,
canteu-me la cançó.
lireta, liró.	20
	(...)	(EMLL III; Am Canç)

Font: Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Treball

1 Cantem la cançó perquè l'escoltin els alumnes.

- Comencem a ensenyar-la per fragments. Acompanyant-nos amb una mica de gest de direcció. Exagerem **l'articulació dels sons**. Creant un ambient atent però relaxat.
- Cantem la cançó i si observem que hi ha alguna dificultat de comprensió anem dient la lletra per fragments o frases.

• Continuem ensenyant-la per estrofes. Quan hem acabat la 1a estrofa amb la tornada, la cantem. Després la 2a, tal com hem fet amb la 1a.

• Fem, mínim 2 estrofes i màxim 4 (prèviament seleccionades), per no cansar-los.

2 Escoltem la melodia a l'ordinador en suport *midi*.

• La cantem junts amb el suport musical.

www.xtec.cat/recursos/musica

3 Expliquem **la noció de vers i la noció d'estrofa**. Fem referència a la cançó i ho exemplifiquem. Comentem que aquesta és una **cançó tradicional** molt coneguda; és una cançó molt i molt llarga, de la qual en podem trobar moltes versions. La versió que hem triat té fins a 31 estrofes.

4 Treballem les característiques de **la cançó com a forma poètica**.

5 Treballem **la sintaxi. Els pronoms febles**: ens cenyim als que surten al text.

- el pronom EN, a partir de les diverses formes que apareixen al text.
- el pronom HI, del verb haver-HI
- el pronom HI, amb el verb mancar
- la combinació de pronoms N'HI
- el pronom LA, a partir de la forma L'.
- la combinació de pronoms a SE N'ADONEN.
- el pronom em, a través de la forma –ME, a CANTEU-ME.

6 Fem una referència al **lèxic** i a la **morfologia** pròpia del **dialecte**.

- el nom NINA del vers 13, amb significat de nena/noia.
- la forma i la col·locació del pronom NE, al vers 17.

7 Repassem **la regla D-U-C**, a partir del text.

- Desenes (D), unitats (U), centenes (C).

8 **Fonètica**.

- Si cal, ens entretenim a parlar de l'oposició entre S sonora i S sorda.

/s/ s sorda –final-: PRESOS, TOTS, BONS
-darrere consonat-: CANÇÓ

/z/ s sonora –intervocàlica- PRESÓ, PRESOS, POSAETA

- Cada alumne/a diu una paraula que contingui el fonema /s/. El repetim en veu alta (primer la professora, després tots junts). Així que van sortint, anem escrivint les paraules a la pissarra.

[Si el nivell de llengua i la maduresa de l'alumne/a ho permet: expliquem que quan el so és sonor vol dir vibració de les cordes vocals, per contra, quan el so és sord les cordes estan separades i no hi ha vibració].

- Expliquem el fenomen de **la sonorització**, a partir del text:

LA NINA SE'LS_ESCOLTA v. 13

- Expliquem el fenomen de **l'elisió vocàlica**, a partir del text.

PROU N'HI PORTA_EL BARÓ v. 5

NE DAVALLA_UN GRAÓ v. 17

- Expliquem que el fenomen de **l'elisió vocàlica** i de **la sonorització** són fenòmens molt freqüents en català.

a) l'elisió vocàlica justifica que utilitzem l'apòstrof. **L'apòstrof** ens assenyada una elisió (en el cas de l'article, dels pronoms febles, de les preposicions, ...). Posem exemples.

b) **La sonorització** ens permet diferenciar fonèticament: Els avis i Els savis. Sovint es descriu com a cas de fonètica sintàctica.

9 Els dono la cançó fotocopiada –només les quatre estrofes que he seleccionat per fer l'activitat-.

- Primer, la llegeixo jo, de dalt a baix –a ritme lent i vetllant molt la dicció-.
- Després, faig llegir als alumnes, individualment, tot fent roda.

NIVELL DE LLENGUA: AVANÇAT

Nota 1: A la referència bibliogràfica que donem hi ha 31 estrofes; el treball, però, l'hem centrat en les quatre primeres que, al seu torn, són les més conegudes.

Nota 2: En aquest tipus d'activitat és molt important activar el *feedback*, de manera que vas fent la classe tal com l'havies preparat però canvies i reconduïxes a partir de la resposta que reps dels alumnes.

Nota 3: És una cançó molt bonica, però se'ls pot fer una mica feixuga i els pot semblar anacrònica. Si passés, podem resumir-los breument l'argument, buscant despertar el seu interès.

Nota 4: El text permet un ventall força gran de treball: lèxic, morfològic, fonètic,... Per tant, es poden preparar altres activitats per ampliar la tasca, en funció del nivell de llengua dels alumnes i dels objectius docents.

8.3 Multinivell

- Les figures del pessebre p. 63

LES FIGURES DEL PESSEBRE

Nadal! Nadal! tornada
Un pas de pardal
s'allarga el nou dia!
Nadal! Nadal!
A l'home mortal revé l'alegria!
Cantem i ballem.
Saltem i brinquem.
Deixem la tristesa!
Fem, ara, germans,
donant-nos les mans,
florir la infantesa!

Oh! Que dolça s'ha escampat 1a Estrofa
 la llum d'or del jorn que avança!
 Porta als ulls nova esperança,
 porta al cor nova bondat.
 El temps sant és arribat
 i, amb fred, la neu i el gebre,
 les figures del pessebre
 una a una ja han tornat.

La dona que renta, la vella que fila tornada
i el brau caçador que sempre vigila.
La noia que porta la gerra de pa
i aquell pescador que al riu va a pescar.
El vell que la terra remou amb catxassa
i el que es beu el vi de la carabassa.
El del feix de llenya i aquell pastoret
que va amb la catxutxa perquè té molt fred.
La jove mestressa que duu una gallina,
la del cistell d'ous i el sac de farina;
aquells que sonant van fent son camí,
el del flabiol i el del tamborí.
Del sac de gemecs el que sempre plora
i el de la simbomba que ronca a tota hora;
també els tres pastors que fan el sopar
i couen les sopes i llesquen el pa.
Figures eternes de vida senzilla
que eixiu de la llum que enmig del cel brilla,
vosaltres al món porteu esplendor,
oh fràgils figures de Nostre Senyor!

La veu del diable que passa per 'llí,
oi-lí!

La veu del diable que va de camí,
oi-lí!

Les guaita una a una, les troba sagrades;
la terra traspassa fent quatre gambades.
Les veu el diable i fuig espantat,
la cua entre cames, a dins d'un forat.

Trepitgem-lo, trepitgem-lo,
el diable tan roí.
Trepitgem-lo, trepitgem-lo,
que no en quedi ni un bocí.
Trepitgem-lo, trepitgem-lo,
Que mai més torni a sortir.

Nadal! Nadal!
Un pas de pardal
s'allarga el nou dia!
Nadal! Nadal!
A l'home mortal revé l'alegria!
Cantem i ballem.
Saltem i brinquem.
Deixem la tristesa!
Fem, ara, germans,
donant-nos les mans,
florir la infantesa!

tornada

Les figures tenen fred
i, cercant la llum, sospiren.
Ses mirades al cel giren
amb el cor molt pur i net.
Van seguint son caminet
de treball amb dolor i pena
i allà al cim de la carena
les espera un angelet.

2a Estrofa

La dona que renta, la vella que fila
i el brau caçador que sempre vigila.
La noia que porta la gerra de pa
i aquell pescador que al riu va a pescar.
El vell que la terra remou amb catxassa
i el que es beu el vi de la carabassa.

tornada

**El del feix de llenya i aquell pastoret
 que va amb la catxutxa perquè té molt fred.
 La jove mestressa que duu una gallina,
 la del cistell d'ous i el sac de farina;
 aquells que sonant van fent son camí,
 el del flabiol i el del tamborí.
 Del sac de gemecs el que sempre plora
 i el de la simbomba que ronca a tota hora;
 també els tres pastors que fan el sopar
 i couen les sopes i llesquen el pa.
 Figures eternes de vida senzilla
 que eixiu de la llum que enmig del cel brilla,
 vosaltres al món porteu esplendor,
 oh fràgils figures de Nostre Senyor!**

Així els parlà l'àngel que arriba del cel,
 oi-del!
 -Veni, oh gent bona! Veniu sens recel,
 oi-del!
 Veniu a Betlem, allà a l'establia;
 Jesús ha nascut, el fill de Maria!-
 I els braços s'aixequen devés el cel blau:
 -Per Déu és la glòria, pels homes la pau!-

Contemplem-lo i estimem-lo,
 el bell àngel missatger.
 Contemplem-lo i estimem-lo,
 Tan formós i rialler.
 Contemplem-lo i estimem-lo,
 I seguim-lo amb cor sincer.

**Nadal! Nadal!
 Un pas de pardal
 s'allarga el nou dia!
 Nadal! Nadal!
 A l'home mortal revé l'alegria!
 Cantem i ballem.
 Saltem i brinquem.
 Deixem la tristesa!
 Fem, ara, germans,
 donant-nos les mans,
 florir la infantesa!**

tornada

Totes van cap al Portal
a portar-hi ses ofrenes,
les figures tan serenes
del pessebre de Nadal.
Pel camí bell i eternal
que traspassa les carenes
van deixant els dols i penes
i el seu viure immortal.

3a Estrofa

**La dona que renta, la vella que fila
i el brau caçador que sempre vigila.
La noia que porta la gerra de pa
i aquell pescador que al riu va a pescar.
El vell que la terra remou amb catxassa
i el que es beu el vi de la carabassa.
El del feix de llenya i aquell pastoret
que va amb la catxutxa perquè té molt fred.
La jove mestressa que duu una gallina,
la del cistell d'ous i el sac de farina;
aquells que sonant van fent son camí,
el del flabiol i el del tamborí.
Del sac de gemecs el que sempre plora
i el de la simbomba que ronca a tota hora;
també els tres pastors que fan el sopar
i couen les sopes i llesquen el pa.
Figures eternes de vida senzilla
que eixiu de la llum que enmig del cel brilla,
vosaltres al món porteu esplendor,
oh fràgils figures de Nostre Senyor!**

tornada

Davant l'establia, ja totes hi són,
lai-lon!
I el Déu Fill adoren, la llum d'aquest món,
lai-lon!
Els dons li ofereixen de la llur pobresa;
els nins d'alegria i els vells de tristesa.
Anem-hi nosaltres també tots plegats,
i a déu demanem-li perdó dels pecats.

Admirem-lo i adorem-lo,
el Messies de Betlem.
Admirem-lo i adorem-lo
i pobrets com ell siguem.
Admirem-lo i adorem-lo
i mai més no el deixem.

Figuretes de Nadal, coda
 figuretes de l'alegria,
 feu-nos sempre companyia
 en aquest viure mortal.
 Feu-nos sempre companyia
 en aquest viure mortal.
 Feu-nos bons i humils com cal
 i sigueu la nostra guia
 per trobar junts cada dia
 de Jesús l'etern Portal.

Nadal! Nadal! tornada
Un pas de pardal
s'allarga el nou dia!
Nadal! Nadal!
A l'home mortal revé l'alegria!
Cantem i ballem.
Saltem i brinquem.
Deixem la tristesa!
Fem, ara, germans,
donant-nos les mans,
florir la infantesa!

Joan Llongueres i Badia

Font: Partitura Copyright by Núria Trias Llongueres- Institut Joan Llongueres-

Enllaços:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Joan_Llongueres_i_Badia

<http://www.dinsic.com/es/publicaciones/autores/llongueres-badia-joan#>

Treball

- Aquesta peça és molt bonica, però també una mica complexa: és una **cantata**. Per aquest motiu, la proposta que plantejo és totalment diferent a la de les altres peces. En aquest cas, proposo de treballar-la a nivell de cicle, en diversos cicles alhora o, fins i tot, si parlem d'un Ceip, a tota l'escola. Si parlem d'un institut, la situaríem a primer cicle d'ESO.

- S'estructura en tres estrofes, dues tornades i una coda final.

- En aquest cas, la proposta és fonamentalment musical.

- En el moment d'ensenyar la lletra de la cançó, però, cal fer-ho a poc a poc i amb una dicció clara. Els nois i les noies, no ho hem d'oblidar, són esponges.

La responsabilitat i la cura, però és nostra. Per obtenir un bon resultat, premi d'un treball ben fet, val la pena ensenyar la lletra i la música prou a poc a poc per obtenir l'èxit esperat.

- Abans de començar, el mestre o professor ha de fer un comentari per tal d'atraure l'atenció dels seus alumnes. Situar la peça musical, parlar del **pessebre** i de les principals figures del pessebre mediterrani, ...

- Es pot aprofitar per explicar la importància del pessebre com a tradició popular molt arrelada a la nostra cultura.

- Finalment, cal donar la paraula als alumnes per si algú vol fer algun comentari pertinent.

- Pot ser un projecte molt bonic que pot durar bona part del primer trimestre. El lideratge l'ha de portar l'especialista de música, tot i que ha de comptar amb el suport i la col·laboració del professorat de llengua i literatura catalanes, tutories,...

- Cal dir també, que treballar-la només a l'hora de música pot ser insuficient; com a mínim a la recta final, caldrà dedicar-hi més hores; sobretot en els assajos conjunts.

- La proposta és que la peça musical sigui fragmentada i que cada curs, cicle o nivell pugui preparar bé la seva part –estrofa, ...-. A més, hi ha d'haver uns fragments on canten tots a l'uníson, que podrien ser les tornades.

- Un dels objectius finals pot ser preparar un concert de Nadal, on fins i tot s'hi pot convidar les famílies: els nens i nenes cantarien amb un director o una directora i hi hauria acompanyament de música en directe, preferentment piano.

- En aquesta peça treballem molts aspectes, i en funció de l'edat i del nivell de competència lingüística dels nois i noies, els treballarem d'una manera o d'una altra. Tanmateix, en destacarem alguns, de lingüístics:

- **ampliació de vocabulari** (p.e. CATXUTXA > gorra)
- **la fonètica**
- **elisions vocàliques**
- **ensordiments**
- **emmudiments**
- **treball de rima**
- **treball de mètrica**

Molts d'aquests continguts lingüístics els anirem treballant sense fer-los explícits, aquí l'objectiu tot i ser lingüístic i musical és transversal i de posada en escena.

- Parlant de nivell: com que és un projecte on intervenen molts nens i nenes, molts nois i noies, d'edats i nivells d'aprenentatge diferents, diem que és una **activitat multinivell**.

NIVELL DE LLENGUA: INICIAL/ BÀSIC/ LLINDAR/ AVANÇAT

9. Fonts documentals

9.1 Bibliografia general

AUBERT, A. ; FLECHA, A. ; GARCÍA, C. ; FLECHA, R. ; RACIONERO, S. (2008). Aprendizaje dialógico en la sociedad de la Información. Hipatia Editorial. Barcelona.

BURGESA, Tònia (2004). El treball per projectes, una metodologia per potenciar l'aprenentatge de la llengua a través de l'ús. Curs de formació per als assessors i les assessores en llengua, interculturalitat i cohesió social. Materials de formació. Departament d'Educació. Barcelona.

CARBONELL, Francesc (2006). L'acollida. Acompanyament d'alumnat nouvingut. Eumo Editorial. Fundació Jaume Bofill.

CONSORCI DE RECURSOS PER A LA INTEGRACIÓ DE LA DIVERSITAT(CRID) (2004). Elements per a una actuació municipal de recepció i acollida d'immigrants. CRID. Diputació de Barcelona. Barcelona.

COROMINA, E. ; CASACUBERTA, X. ; QUINTANA, D. (2008) El treball de recerca. Eumo Editorial. Vic.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (1996). Atenció a la diversitat a l'ESO: 50 idees per a l'acció. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (2001). Pla d'acollida del centre docent. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

ELBOJ, C. ; PUIGDELLÍVOL, I. ; SOLER, M. ; VALLS, R. (2005). Comunidades de aprendizaje Transformar la educación. Ed Graó. Barcelona.

ESSOMBA, Miquel Àngel (2006). Liderar escuelas interculturales e inclusivas. Editorial Graó. Barcelona.

Els programes d'immersió: una Perspectiva Europea (1998). Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Els sistemes educatius europeus ¿crisi o transformació? (2005). Obra social Fundació "la Caixa".

- FUSTER, Joan (1981). Indagacions i propostes. Edicions 62/"la caixa". Barcelona.
- GARRETA, Jordi (2004). L'educació intercultural a la Catalunya d'avui. Curs de formació per als assessors i les assessores en llengua, interculturalitat i cohesió social. Materials de formació. Departament d'Educació.
- JUNYENT, Carme (2004). *Estratègies per incentivar l'ús de la llengua*. Curs de formació per als assessors i les assessores en llengua, interculturalitat i cohesió social. Materials de formació. Departament d'Educació. Barcelona.
- L'aula d'acollida*. Seminari PFZ 2006-2007 Grup d'aprofundiment de la Subdirecció LIC Curs 2005-2006.
- MAIDEU, Joaquim (1998). Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes. Eumo Editorial. Vic.
- Manual per a l'assessorament LIC. Curs 2007-2008*. Subdirecció General de Llengua i cohesió Social. Generalitat de Catalunya.
- MARTÍ i CASTELL, Joan (1992). L'ús social de la llengua catalana. Editorial Barcanova. Barcelona.
- MORENO, J. C.; SERRAT, E; SERRA, J. M.; FARRÉS, J. (2003). Llengua i immigració. Diversitat lingüística i aprenentatge de llengües. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar i Família. Barcelona.
- RANCÉ, Lluïsa (2001). *L'alumnat d'incorporació tardana: reflexions entorn de l'ensenyament-aprenentatge de la llengua*, dins Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura, núm. 23. Graó. Barcelona. p. 51-62.
- SAGUER, Neus (2002). L'educació musical com a eina intercultural. Llicència d'estudi retribuïda. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.
- SERRANO, Sebastià (2004). El regal de la comunicació. Ara Llibres, S. L. Barcelona.

9.2 Bibliografia específica musical, partitures

Cançoner l'esquitx 1

Cançoner l'esquitx 2

Cançoner l'esquitx de Nadal

Cançoner del secretariat de CIC –corals infantils de Catalunya- 2ª edició 1988

Cançons populars i tradicionals a l'escola (2002)

Cànons d'ahir i d'avui d'Oriol Martorell vol.1

Cànons d'ahir i d'avui d'Oriol Martorell vol.2

Cançons per al poble Ed. Claret, segona edició 1973

Cançons per al poble, núm 2 Ed Claret, 1975

Diversita't

MAIDEU, Joaquim (1998). Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes. Eumo Editorial. Vic.

Música tradicional catalana II Publicacions Clivis, 1981

Violet Sant Pau de Montserrat Busqué Ed. Xarxa, 1981

9.3 Discografia, CD

BONAL, E. ; CASAS, M.; CASAS, N. (2005). Diversita't Cançons, danses, ... activitats i recursos per a la convivència en la diversitat. Secretaria General de Joventut i Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social de la Generalitat de Catalunya. Fundació Jaume Bofill.

MONNÉ, J. ; 8 cançons populars catalanes. TORNER, C. ; VALLVÉ, Poire Les tres preguntes. Coral infantil El Molinet, de Molins de Rei, 2004.

Wimoweh. Els camins de la veu. Servei Educatiu de l'Auditori. Ajuntament de Barcelona, Institut d'Educació. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament. Fundació "la Caixa", 2001

9.4 Pàgines web

- *L'Auditori*

<http://www.auditori.org/seccions/programacio/fitxa.aspx?idconcert=257>

- *L'adquisició d'una segona llengua*

www.xtec.cat/crp-rubi/mediateca/nouvinguts1/segona.htm

- *Alumnat nouvingut. Presentació.*

www.xtec.cat/lic/nouvingut/index.htm

- *Alumnat nouvingut. Material per a la llengua catalana.*

www.xtec.cat/lic/nouvingut/alumnat/alu_mat_biblioteca.htm

- *Alumnat nouvingut. Centre acollidor.*

www.xtec.cat/lic/centre/profe_inter.htm

- *Escola oberta. Música.*

www.xtec.cat/recursos/musica

<http://www.xtec.es/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

- *Joan Llongueres*

http://ca.wikipedia.org/wiki/Joan_Llongueres_i_Badia

<http://www.dinsic.com/es/publicaciones/autores/lloqueres-badia-joan#>

- *Marc europeu de referència per a ensenyar i per a aprendre llengües.*

www.xtec.cat/crle

- *Xesco Boix.*

<http://www.xescoboix.cat/canco.php?nId=791169979>

<http://www.xescoboix.cat/documents/1346004448.pdf>

Annex 1. Llistat alfabètic de cançons

A	títol	Categoria	nivell llengua	font	suport musical
	Ara ve Nadal	Nadala	INICIAL	<u>Violet Sant Pau</u>	no
	A, el mestre em va pegar	Cançons d'infants	INICIAL/BÀSIC	<u>Crestomatia</u> p.28	no
B	Bingo	Cançons d'infants	INICIAL	Xesco Boix	no
C	El cant dels ocells	Nadala	AVANÇAT	<u>Crestomatia</u> p.505	sí
	Cargol treu banya	Cançons d'infants	INICIAL/BÀSIC		no
D	La dama d'Aragó	Cançó lírico-narrativa...	AVANÇAT	<u>Crestomatia</u> p.93	sí
	El dimoni escuat	Nadala	BÀSIC	<u>Crestomatia</u> p.516	sí
	Una dona llarga i prima	Cançons de diada,...	AVANÇAT	<u>Crestomatia</u> p.346	sí
F	Les figures del pessebre	Cantata	INICIAL/BÀSIC/ AVANÇAT	Joan Llongueres i Badia	enllaços
M	Marieta cistellera	Cançons de diada,...	BÀSIC	<u>Crestomatia</u> p.425	sí
N	El Noi de la Mare	Nadala	BÀSIC	<u>Crestomatia</u> p.493	sí
P	El petit vailet	Jocs d'infants Cançó amb tornada	AVANÇAT	<u>Crestomatia</u> p.47	sí
	Plou i fa sol	Jocs d'infants	INICIAL	<u>Crestomatia</u> p.25	sí
	La presó de Lleida	Cançó lírico-narrativa...	AVANÇAT	<u>Crestomatia</u> p.98	sí
R	El rabadà	Nadala	BÀSIC	<u>Crestomatia</u> p.486	sí
T	Tres, sis, nou	Jocs d'infants	INICIAL	<u>Crestomatia</u> p.41	sí
	Tres i tres	Cànon	INICIAL/BÀSIC	<u>Diversita't Wimoweh</u>	sí
U	1, 2, 3, 4	Cançons d'infants	INICIAL	Xesco Boix	no

Annex 2. Llistat de recursos i continguts lingüístics, musicals.../ cançons

Prèvia: en la proposta de treball de cada cançó destaquem en negreta els continguts més rellevants.

Contingut	cançó
Abecedari, alfabet	1, 2, 3, 4
Anàfora	La dama d'Aragó
Apòstrof	Tres, sis, nou El petit vailet La presó de Lleida
Articulació del text	Cargol treu banya El dimoni escuat El Noi de la Mare Tres, sis, nou Una dona llarga i prima El petit vailet La presó de Lleida
Cançó: forma poètica	La presó de Lleida
Cançó tradicional	La presó de Lleida
Cànon	Tres i tres
Cantata	Les figures del pessebre
Comparació	La dama d'Aragó Una dona llarga i prima
Definició	El cant dels ocells
Dialecte i dialectologia: expressions mallorquines,...	Una dona llarga i prima La presó de Lleida
Diccionari	El cant dels ocells
Dígraf	Cargol treu banya
Elisió vocàlica	Tres i tres Tres, sis, nou La dama d'Aragó El petit vailet La presó de Lleida Les figures del pessebre
Emmudiment	Les figures del pessebre
Ensordiment	Les figures del pessebre
Enumeració	La dama d'Aragó
Estrofa	La dama d'Aragó La presó de Lleida
Figura retòrica	La dama d'Aragó

Fonètica	Bingo Marieta cistellera El Noi de la Mare Tres, sis, nou Tres i tres La dama d'Aragó Una dona llarga i prima El petit vailet La presó de Lleida Les figures del pessebre
Formació de mots: derivació, composició, prefixos, sufixos, diminutius, augmentatius, parentius...	El dimoni escuat Marieta cistellera La dama d'Aragó El petit vailet
Frases fetes	Plou i fa sol
Internet	El cant dels ocells
Lèxic, vocabulari	Bingo Cargol treu banya El dimoni escuat Plou i fa sol El rabadà La dama d'Aragó La presó de Lleida Les figures del pessebre
Lèxic animals corral	Ara ve Nadal
Lèxic àpats, el menjar i el beure	El Noi de la Mare El rabadà El petit vailet
Lèxic ocells	El cant dels ocells
Lèxic del camp	El petit vailet
Lèxic oficis	Marieta cistellera
Majúscules i minúscules	El cant dels ocells
Metàfora	La dama d'Aragó
Mètrica: la cesura,...	El petit vailet Les figures del pessebre
Números	Tres i tres Tres, sis, nou 1, 2, 3, 4
Onomatopeies	Ara ve Nadal El dimoni escuat
Ortografia: alternança consonàntica g/j	Bingo El petit vailet
Paral·lelisme	La dama d'Aragó
Personatges singulars: Pau Casals	El cant dels ocells
Polisèmia	Plou i fa sol
Possessius	La dama d'Aragó

Pronoms febles	Tres, sis, nou La presó de Lleida
Pronoms forts	Tres, sis, nou
Regla D-U-C	Tres i tres La presó de Lleida
Rimes	A, el mestre em va pegar Cargol treu banya El dimoni escuat Plou i fa sol El rabadà Tres, sis, nou 1, 2, 3, 4 Les figures del pessebre
Rodolins	Cargol treu banya Plou i fa sol
Rutines	Plou i fa sol
Sèries	Tres i tres Tres, sis, nou 1, 2, 3, 4
Síl·laba	Plou i fa sol
Sinonímia	El petit vailet
Sonorització	La dama d'Aragó La presó de Lleida
Temps i meteorologia	Plou i fa sol
Topònims	El rabadà
Vers	La dama d'Aragó La presó de Lleida
Vocalisme	A, el mestre em va pegar 1, 2, 3, 4